

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Державної служби
якості освіти України
від 29.03.2021 № 01-11/25
(в редакції наказу Державної
служби якості освіти України
№ _____)

МЕТОДИКА оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу загальної середньої освіти під час інституційного аудиту

Інституційний аудит закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) передбачає оцінювання освітніх і управлінських процесів, тобто встановлення рівня їх якості та ефективності внутрішньої системи забезпечення якості освіти (далі – оцінювання).

Такими рівнями оцінювання є:

- перший (високий);
- другий (достатній);
- третій (вимагає покращення);
- четвертий (низький).

Оцінювання ЗЗСО здійснюється за чотирма напрямками:

- освітнє середовище;
- система оцінювання результатів навчання учнів;
- педагогічна діяльність педагогічних працівників;
- управлінські процеси.

У таблиці 1 наведено кількісний розподіл вимог/правил, критеріїв та індикаторів за вищезгаданими напрямками.

Таблиця 1

Кількісний розподіл вимог/правил, критеріїв, індикаторів за напрямами оцінювання освітніх і управлінських процесів ЗЗСО

Напрямок оцінювання	Кількість вимог/ правил організації освітніх і управлінських процесів	Кількість критеріїв оцінювання	Кількість індикаторів оцінювання
Освітнє середовище закладу освіти	1	7	16
	1	3	13
	1	5	13
Всього:	3	15	42
Система оцінювання результатів навчання учнів	1	3	4
	1	2	3
	1	2	3

Всього:	3	7	10
Педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти	1	6	6
	1	2	3
	1	3	4
	1	2	2
Всього:	4	13	15
Управлінські процеси закладу освіти	1	4	9
	1	2	4
	1	3	5
	1	6	11
	1	2	3
Всього:	5	17	29
Загальна кількість	15	52	99

Під час проведення інституційного аудиту основними методами збору інформації є:

- опитування учасників освітнього процесу (анкетування, інтерв'ю, письмове опитування педагогів щодо самоаналізу їхньої професійної діяльності);
- спостереження (за освітнім середовищем та за проведенням навчального заняття);
- вивчення документації та/або освітніх ресурсів, розміщених на вебсайті закладу освіти.

Інструментарій для проведення інституційного аудиту закладу загальної середньої освіти (далі – інструментарій), затверджений наказом Державної служби якості освіти України від 29.03. 2021 р. №01-11/25 «Про забезпечення проведення інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти» (далі – наказ), може ґрунтуватися на використанні одного із описаних вище методів збору інформації або поєднувати в собі одразу декілька з них. Наприклад, у формі вивчення документації поєднано різні методи збору інформації. Так, Розділ I «Спостереження за проведенням навчального заняття» ґрунтується на методі збору інформації – спостереження. В основу Розділу II «Вивчення освітніх ресурсів та завдань, що використовують вчителі під час застосування технологій дистанційного навчання» покладено два методи збору інформації: вивчення документації (опрацювання освітніх ресурсів у разі організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного та змішаного навчання в асинхронному режимі) та метод спостереження (у випадку організації освітнього процесу з використанням технологій дистанційного та змішаного навчання в синхронному режимі). Розділ III «Перелік тверджень для самоаналізу вчителем/вчителькою власної професійної діяльності» застосовується під час опитування.

Взаємозв'язок напрямів оцінювання, вимог/правил, критеріїв, індикаторів, методів збору інформації та інструментарію описано в узагальненій таблиці критеріїв, індикаторів та інструментарію для оцінювання освітніх і управлінських

процесів закладу загальної середньої освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти (додаток 1 до Методики).

Оцінювання здійснюється на рівні вимоги відповідно до критеріїв, наведених у Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 № 17, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 березня 2019 р. за № 250/33221 (зі змінами) (далі - Порядок).

З метою оцінювання напрямів і підготовки рекомендацій, що надаються керівнику та засновнику ЗЗСО, голова експертної групи повинен дотримуватися наступного алгоритму дій:

- I. Збір та узагальнення інформації, отриманої під час спостереження, опитування та вивчення документації.
- II. Узагальнення головою експертної групи інформації, наданої експертами.
- III. Зіставлення узагальненої інформації з вербальним шаблоном, наведеним у таблиці «Орієнтовні рівні оцінювання закладу загальної середньої освіти щодо дотримання вимоги/правила організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти» (додаток 2 до Методики).
- IV. Оцінювання вимоги/правила.
- V. Оцінювання напрямку.
- VI. Оформлення Звіту про проведення інституційного аудиту (далі – Звіт).
- VII. Заповнення Висновку про якість освітньої діяльності закладу освіти, внутрішньої системи забезпечення якості освіти (далі – Висновок).
- VIII. Надання Рекомендацій щодо вдосконалення діяльності закладу освіти (далі – Рекомендації).
- IX. Формування єдиної справи за результатами проведеного інституційного аудиту.

I. Збір та узагальнення інформації, отриманої під час спостереження, опитування та вивчення документації

Отримана під час вивчення документації, вивчення педагогічної діяльності, спостереження за освітнім середовищем інформація фіксується експертами у формах:

- вивчення документації;
- вивчення педагогічної діяльності під час проведення інституційного аудиту;
- спостереження за освітнім середовищем під час проведення інституційного аудиту в закладах загальної середньої освіти.

Опитування учасників освітнього процесу проводить один або кілька експертів, визначених головою експертної групи.

Інтерв'ю проводяться з директором ЗЗСО, його заступником/заступниками, практичним психологом/практичними психологами, соціальним педагогом/соціальними педагогами та представниками учнівського самоврядування.

У випадку, коли інституційний аудит проводиться у закладі освіти з малою наповнюваністю дітей, в штатному розписі якого відсутні посади заступника директора, практичного психолога, соціального педагога, для інтерв'ю з керівником

ЗЗСО необхідно використати перелік питань для керівника закладу освіти з малою наповнюваністю дітей.

У згаданих формах фіксуються також відповіді респондентів.

Питання позначені «*» можуть бути необов'язковими лише в тому випадку, коли у ЗЗСО відсутні інклюзивні, спеціальні класи та діти з особливими освітніми потребами, які навчаються за індивідуальною формою навчання (педагогічний патронаж).

Для проведення анкетування експерти використовують анкети для:

- педагогічних працівників;
- батьків здобувачів освіти;
- учня/учениці.

В анкетуванні беруть участь учні віком від 14 років.

Анкетування можливо проводити письмово з використанням друкованих анкет або у формі онлайн опитування, використовуючи засоби інформаційно-телекомунікаційних технологій. У випадку проведення анкетування у формі онлайн опитування, комп'ютерна програма автоматично обрахує загальну кількість голосів респондентів (у тому числі у відсотках) по кожному із запропонованих варіантів відповідей до кожного з питань анкети. У разі проведення письмового опитування експерт самостійно обраховує відповіді.

Інформація з узагальненими результатами анкетування стане в нагоді керівництву ЗЗСО для визначення:

- пріоритетних напрямів підвищення рівня організації освітніх і управлінських процесів у закладі освіти (за результатами інституційного аудиту);
- тенденцій розвитку освітніх і управлінських процесів у ЗЗСО та внесення відповідних коректив до Річного плану та/або стратегії розвитку закладу за результатами співставлення результатів анкетування, отриманих у ході проведення комплексного самооцінювання, з результатами, отриманими під час інституційного аудиту;
- кількісного вираження результатів проведеної роботи шляхом зіставлення результатів анкетування учасників освітнього процесу під час інституційного аудиту з результатами опитування, що проводилося після проведеної в ЗЗСО роботи, спрямованої на підвищення якості освітньої діяльності.

Узагальнені результати спостереження, опитування, вивчення документації заносяться експертом до аналітичної довідки члена експертної групи під час проведення інституційного аудиту закладу загальної середньої освіти, яка подається голові експертної групи.

У подальшому інформація, описана експертом у пункті 2 аналітичної довідки «Результати роботи експерта», буде використана головою експертної групи для оцінювання вимоги та заповнення Звіту про проведення інституційного аудиту закладу загальної середньої освіти, а в пункті 3 «Пропозиції щодо оцінювання» – для підготовки Висновків про якість освітньої діяльності закладу освіти, внутрішню систему забезпечення якості освіти за результатами проведення інституційного аудиту (далі – Висновки) та Рекомендацій щодо вдосконалення діяльності закладу освіти за результатами проведення інституційного аудиту (далі – Рекомендації).

I. Узагальнення головою експертної групи інформації, наданої експертами

З метою систематизації інформації, описаної в аналітичних довідках члена експертної групи під час проведення інституційного аудиту закладу загальної середньої освіти, голова фіксує результати в узагальненій таблиці критеріїв, індикаторів та інструментарію для оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу загальної середньої освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти (додаток 1 до Методики). Такий підхід дозволить голові експертної групи в подальшому аргументовано підготувати Висновок та Рекомендації.

Таблиця 2

**Узагальнена таблиця
критеріїв, індикаторів та інструментарію для оцінювання
освітніх і управлінських процесів закладу загальної середньої освіти та
внутрішньої системи забезпечення якості освіти
(витяг із таблиці)**

Критерії оцінювання	Індикатори оцінювання	Методи збору інформації	Інструментарій, що буде використано для оцінювання	Результати спостережень, вивчень та опитувань
1	2	3	4	5
Напрямок оцінювання II. Оцінювання здобувачів освіти				
Вимога 2.3 Спрямованість системи оцінювання на формування у здобувачів освіти відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання				
2.3.2. Заклад освіти забезпечує самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів	2.3.2.1. Педагогічні працівники в системі оцінювання результатів навчання учнів використовують прийоми самооцінювання та взаємооцінювання	2.3.2.1. Спостереження (навчальне заняття). Опитування (інтерв'ю із заступником керівника, анкетування учнів, педагогічних працівників)	1. Форма вивчення педагогічної діяльності (Р. І питання 8 п. 3). 2. Перелік питань для інтерв'ю із заступником керівника (п. 21) / перелік питань для інтерв'ю із керівником закладу освіти з малою наповнюваністю дітей (п. 20.2). 3. Анкета для учня/учениці (п. 25). 4. Анкета для педагогічних працівників (п. 7)	

Інформація за одним індикатором, отримана під час спостереження і опитування, може різнитися між собою. Розглянемо такий випадок на прикладі індикатору 2.3.2.1 «Учителі в системі оцінювання результатів навчання використовують прийоми самооцінювання та взаємооцінювання здобувачів освіти». За результатами анкетування педагогів переважна більшість (91%) вказала, що використовують прийоми самооцінювання та взаємооцінювання здобувачів освіти. Це відповідає високому рівню. Разом з тим, учні відповіли, що педагоги рідко використовують прийоми самооцінювання та взаємооцінювання (рівень, що вимагає покращення). Експерти, які вивчали педагогічну діяльність, у аналітичних довідках вказали, що лише окремі вчителі використовують прийоми самооцінювання і взаємооцінювання в системі оцінювання результатів навчання. У такому випадку, пріоритетною є інформація, отримана за результатами вивчення педагогічної діяльності.

У Висновку голова експертної групи не лише констатує результати опитувань, спостережень за освітнім середовищем, вивчень педагогічної діяльності та

документації закладу освіти, але й на підставі їх робить аналіз, узагальнення матеріалу та судження про якість освітніх й управлінських процесів ЗЗСО. Описує, досягнення і потреби ЗЗСО в удосконаленні освітньої діяльності та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

У Рекомендаціях можна запропонувати педагогічній раді, шкільним методичним об'єднанням вчителів, наприклад, ознайомити вчителів з особливостями застосування формульованого оцінювання учнів, а саме: активній участі учнів у процесі оцінювання.

III. Зіставлення узагальненої інформації з вербальним шаблоном, наведеним у таблиці «Орієнтовні рівні оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти»

З метою оцінювання вимоги/правила голова експертної групи зіставляє узагальнену інформацію, описану експертами в пункті 2 аналітичної довідки, з вербальним шаблоном «Орієнтовні рівні оцінювання закладу загальної середньої освіти щодо дотримання вимоги/правила організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості» (додаток 2 до Методики) та відмічає всі збіги.

Розглянемо на прикладі вимоги 2.1. «Наявність відкритої, прозорої і зрозумілої для здобувачів освіти системи оцінювання їх навчальних досягнень».

Таблиця 3

Орієнтовані рівні оцінювання закладу загальної середньої освіти щодо дотримання вимоги/правила організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти (витяг із таблиці)

Рівні оцінювання якості освітньої діяльності ЗЗСО			
Перший (високий)	Другий (достатній)	Третій (вимагає покращення)	Четвертий (низький)
Напрямок оцінювання 2. Система оцінювання результатів навчання учнів			
Вимога/правило організації освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти			
2.1. Наявність системи оцінювання результатів навчання учнів, яка забезпечує справедливе, неупереджене, об'єктивне та добросовісне оцінювання			
2.1.1. Критерії, правила та процедури оцінювання результатів навчання оприлюднено у різних формах: на сайті закладу, в групах соціальних мереж, інтерактивній інтернет платформі, в усній формі від педагогічних працівників, за допомогою інформаційних стендів у навчальних приміщеннях.	2.1.1. Критерії оцінювання результатів навчання оприлюднено в різних формах, а правила і процедури оцінювання висвітлено на сайті закладу освіти та/або в змісті освітньої програми	2.1.1. Критерії, правила та процедури оцінювання результатів навчання оприлюднено лише на сайті закладу освіти (наприклад, у змісті освітньої програми)	2.1.1. Критерії, правила та процедури оцінювання результатів навчання учнів не оприлюднено
Учні отримують інформацію про критерії, правила та процедури оцінювання їхніх результатів навчання	<u>Переважає більшість учнів отримують інформацію про критерії, правила та процедури</u>	Більшість учнів отримують інформацію про критерії, правила і процедури	Учні фактично не отримують інформацію про критерії, правила і

	<u>оцінювання їхніх результатів навчання</u>	оцінювання їхніх результатів навчання	процедури оцінювання їхніх результатів навчання
2.1.2. Усі педагоги в освітньому процесі використовують компетентнісний підхід для оцінювання результатів навчання учнів	2.1.2. Переважна більшість педагогічних працівників використовують систему оцінювання, яка ґрунтується на компетентнісному підході	2.1.2. Більше половини педагогічних працівників використовують оцінювання, яке ґрунтується на компетентнісному підході	2.1.2. Здебільшого вчителі не застосовують систему оцінювання, що ґрунтується на компетентнісному підході.
2.1.3. Учні і батьки (100% - 90%) з числа опитаних вважають , що оцінювання результатів їхнього навчання у закладі освіти є справедливим і об'єктивним	2.1.3. Переважна більшість з числа опитаних (89% - 80%) учнів і батьків вважають оцінювання результатів їхнього навчання в закладі освіти справедливим і об'єктивним	2.1.3. Більшість з числа опитаних учнів і батьків (79% - 60%) вважають оцінювання їхніх результатів навчання в закладі освіти справедливим і об'єктивним	2.1.3. Близько половини учнів або батьків з числа опитаних (менше 60%) вважають оцінювання результатів їхнього навчання в закладі освіти справедливим і об'єктивним

У разі оцінювання освітнього середовища опорного закладу освіти можуть виникнути розбіжності в рівні забезпечення, облаштування території й приміщень опорної школи та філій. У такому випадку рівень освітнього середовища за кожною з вимог не може бути оцінено на достатній рівень, якщо хоча б у одній із філій є збіги у межах критерію з вербальним шаблоном, що відповідає низькому рівні.

IV. Оцінювання вимоги/правила

Голова експертної групи визначає рівень якості освітньої діяльності вимоги/правила за більшістю збігів інформації, отриманої у ЗЗСО, з вербальним шаблоном, описаним у додатку 2 до Методики, по кожному із критеріїв вимоги.

Наприклад, у таблиці № 3 кількість збігів розподілилася таким чином:

високий рівень – 1 збіг;

достатній рівень – 2 збіги;

рівень, що вимагає покращення – 1 збіг;

низький рівень – жодного збігу.

Таким чином, вимогу 2.1. оцінено на **достатній** рівень.

При цьому, якщо є один і більше збігів з вербальним шаблоном, що відповідає низькому рівню, вимога не може бути оцінена на високий чи достатній рівень. Якщо кількість збігів розподілилася порівну між високим, достатнім і рівнем, що вимагає покращення, то використовується метод відкидання крайніх правих і крайніх лівих результатів вибірки. Тобто відкидається високий рівень та рівень, що вимагає покращення. Отже, вимога оцінюється на достатній рівень.

Критерії 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.5., 2.1.1., 2.2.1., 2.3.1., 3.2.2., 3.3.1., 4.3.1., 4.3.3., 4.5.1. складаються з двох індикаторів. При зіставленні інформації, отриманої в закладі освіти, з вербальним шаблоном, можливі випадки, коли збіги в межах критерію, що складається з двох індикаторів, розподілилися між різними рівнями. Тобто, у разі виникнення спірної ситуації, оцінювання здійснюється за нижчим зазначеним рівнем. Наприклад, при оцінюванні вимоги 2.1. збіги інформації, отриманої в ЗЗСО з вербальним шаблоном, в межах критерію 2.1.1. розподілилися між достатнім рівнем і рівнем, що вимагає покращення. Відповідно при оцінюванні вимоги до уваги береться рівень, що вимагає покращення.

Водночас, коли збіги розподілилися між високим і достатнім рівнями, при оцінюванні вимоги враховуємо збіги, що відповідають високому рівню.

У разі оцінювання освітнього середовища опорного закладу освіти можуть виникнути розбіжності в рівні забезпечення, облаштування території й приміщень опорної школи та філій. У такому випадку рівень освітнього середовища опорного закладу за кожною з вимог не може бути оцінено на високий і достатній рівень, якщо інформація про освітнє середовище філії (-ій) чи опорної школи збігається у межах критерію з вербальним шаблоном, що відповідає низькому рівні.

V. Оцінювання напрямку

Оцінювання напрямку здійснюється шляхом знаходження середньоарифметичного значення отриманих оцінок за кожною з вимог/правил, що входять до напрямку.

Щоб оцінити напрям за вимогами/правилами потрібно зробити два кроки:

1. Вирахувати середньоарифметичне значення вимог/правил освітнього напрямку.
2. Зіставити отримане середньоарифметичне значення зі шкалою визначення рівня якості освітньої діяльності.

Наприклад, напрям «Освітнє середовище» складається з трьох вимог/правил. Розподіл балів за вимогами/правилами становить:

- оцінка вимоги/правила 1.1. «Забезпечення здорових, безпечних і комфортних умов навчання та праці» відповідає рівню, що вимагає покращення (2 бали);
- оцінка вимоги/правила 1.2. «Створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації» відповідає достатньому рівню (3 бали);
- оцінка вимоги/правила 1.3. «Формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору» відповідає низькому рівню (1 бал).

Знаходимо середньоарифметичне значення за формулою:

$$p = \frac{p_1 + p_2 + \dots + p_n}{n} \quad (\text{формула 1}),$$

де:

p – середньоарифметична оцінка напрямку;

p_n – бал вимоги/правила;

n - кількість вимог/правил у напрямі.

$$2 = \frac{2+3+1}{3} \quad (\text{формула 1}),$$

Зіставляємо отримане значення середньоарифметичної оцінки напрямку зі шкалою визначення рівня якості освітньої діяльності (таблиця 4).

Таблиця 4

Шкала визначення рівня якості освітньої діяльності

1,0 – 1,65	1,66 – 2,65	2,66 – 3,59	3,60 – 4,0
низький рівень	рівень, що вимагає покращення	достатній	високий

Отриманий середньоарифметичний бал 2,0 знаходиться у проміжку між 1,66 та 2,65 і відповідає рівню, що «**вимагає покращення**» якості освітньої діяльності.

VI. Оформлення Звіту

Визначені рівні вимог/правил та напрямів у балах (для напрямів це – отримане середньоарифметичне значення) фіксуються головою експертної групи у Звіті.

VII. Заповнення Висновку

Голова експертної групи заповнює форму Висновку, де прописує загальну характеристику закладу, джерела інформації для формування висновків, а також вказує рівень освітньої діяльності кожної із вимог/правил та кожного із чотирьох напрямів. Окрім того голова експертної групи описує досягнення ЗЗСО і потребу у вдосконаленні освітньої діяльності та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

При написанні Висновку голова експертної групи обов'язково прописує у досягненнях ЗЗСО позитивну динаміку, що простежується за останні три навчальних роки.

VIII. Надання рекомендацій

За результатами проведеного інституційного аудиту голова експертної групи готує Рекомендації керівнику ЗЗСО та засновнику щодо підвищення ефективності внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

IX. Формування справи за результатами проведеного інституційного аудиту

Всі форми, затверджені наказом Державної служби якості освіти від 29.03.2021 № 01-11/25 «Про забезпечення проведення інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти», що використовувалися експертами для збору інформації (у тому числі аудіо-, відеозаписи інтерв'ю, Google-форми анкет тощо) та створювалися ними під час проведення інституційного аудиту, а також всі копії, фотокопії документів закладу освіти, що були зроблені під час аудиту обов'язково долучаються до справи, що формується за результатами проведеного заходу. Опис справи передбачає перелік документів/матеріалів (їх копій) визначених п. 27 Порядку.

Директор департаменту

Юрій ВЕРГУН

інституційного аудиту